

Talousarvion 2024 ja taloussuunnitelman 2025–2026 laadintaohjeet ja raami

Kunnanhallitus 11.09.2023 § 179
429/02.02.00/2023

Valmistelija

talousjohtaja Petteri Ristikangas, puh. 044 740 1103

Kunnanhallitus päättää talousarvion laadintaohjeita ja raamia käsitellessään ne talouden reunaehdot, joilla talousarviovuoden ja taloussuunnitelmavuosien raami muodostetaan. Palvelualueiden keskinäistä raamia käsitellään tarvittaessa erikseen kunnan johtoryhmässä. Taloussuunnitelmavuosilla huomioitavaksi tulee seuraava kuntien toimintaan vaikuttava uudistus eli TE-uudistuksen toteutuminen ja sen vaikutukset. Kunnassa laadittu pitkän tähtäimen suunnitelma (PTS) kunnan talouden tasapainottamisesta on edelleen voimassa vuoteen 2026 saakka.

Ensi vuodelle palvelualueet ovat listanneet toiminnallisia muutoksia, joista kertyisi voimassa olevaan talousarvioon nähden n. 1,5 milj. euroa. Eri oikeusasteissa olevat vaateet pelastuslaitoksen varallaolokorvauksiin tulevat vielä kuntien maksettavaksi, kun korvaussummat on päätetty. Tähän on varauduttava jaksottamalla vuosille 2023–2025 vuosittain n. 0,6 milj. euroa (maksuajankohdista eikä suuruusluokista ole tarkempia tietoa, jaksotus perustuu eri oikeusasteissa oleviin vaateisiin ja niiden etenemisen arvioon). Tämän lisäksi tulevat palkkojen sopimuskorotuksista tulevat lisäykset ja työttömyysvakuutusmaksun alenema yht. n. 1,5 milj. euron edestä. Näitä muutoksia tulisi kompensoida -0,5 milj. euron sovituilla PTS-ohjelman erillä. Toimintakatteen kasvu kuluvan vuoden talousarvioon nähden näillä lisäyksillä muodostuisi n. 6,0 %:iin.

Henkilöstömenojen kasvu tehtyjen palkkaratkaisujen (sopimuskorotukset) myötä merkitsee suurta rasietta toimintakatteeseen. Korkotason nousu nostaa lainanhoitokuluja n. 0,6 milj. euroa verrattuna kuluvaan vuoteen. Käytöstä poistuvien ja purettavien rakennusten tasearvojen alaskirjauksia tulisi tehdä suunnitelmakaudella yht. 3,8 milj. euron edestä. Summa ei sisällä Fontanellan tilannetta. Em. seikkojen vuoksi taloudellinen liikkumavara käyttötalouden puolella on olematon.

Käyttötalouden raamissa vuodelle 2024 on huomioitu henkilöstökuluihin tulevat palkankorotukset, työttömyysvakuutusmaksun alenema ja poistuneet erät (kertakorvaus). Lisäksi PTS ohjelmasta tuleva säästötavoite ja osittainen varautuminen pelastuslaitoksen kustannuksiin. Poistoissa on 1,6 milj. euroa lisäpoistoja. Tulos muodostuisi -0,9 milj. euroa alijäämäiseksi. Kumulatiivinen tulos pysyisi vielä n. 3,0 milj. positiivisena.

Taloussuunnitelmavuosilla tilanne jatkuu vaikeana, vaikka lisäpoistojen määrät pienenevät ja pelastuslaitoksen kustannuksiin varautuminen poistuu. Toimintakatteen kasvua vähentävänä on huomioitu PTS erät tai niitä vastaavat osuudet. Lisäys kattaisi käytännössä vain tulevia palkankorotuksia. Kummatkin vuodet painuvat n. -1,2 ja -1,6 milj. euroa pakkaselle. Tämän vuoksi vuoden 2024 toimintakatetason asetannasta kumuloituviiin vaikutuksiin tulee suhtautua pidättyvästi. Suunnitelmavuosilla toteutuvan TE-uudistuksen vaikutukset huomioidaan, kun laskelmat syksyllä päivittyvät.

Palvelualueiden investointiesitykset olivat vuodelle 2024 yht. 8,5 milj. euroa, vuodelle 2025 yht. 7,5 milj. euroa ja 2026 yht. 4,3 milj. euroa. Investointipaineet ovat edelleen mittavia.

Kunnan lainakannan hillitsemiseksi investointitasoon tulee kiinnittää jatkuvasti huomiota. Kriisikuntakriteerien vuoksi lainanhoitokatteen tunnusluku tulisi kunnassakin pitää yli 0,8 ja vuosikatteen ja poistojen suhde yli 80 %. Taloussuunnitelmavuosilla nämä tavoitteet eivät täyty, mikäli esityksiä lisätään. Taseeseen esitettävien investointien lisäksi toimitiloihin on toimitilaohjelman mukaisesti esitetty leasingkohteina toteutettavia kohteita vuodelle 2024 yht. 19,0 milj. eurolla, vuodelle 2025 yht. 16,0 milj. ja viimeiselle taloussuunnitelmavuodelle yht. 8,0 milj. euroa.

Tulopohja on riippuvainen talouden ja verotulojen yleisestä kehityksestä. Yritysten veronmaksukyky on kannatellut kunnan verokertymää merkittäväällä tavalla, vaikka kuntaryhmän jako-osuus pieneni kolmanneksella hvvinvointialueuudistuksen pyörteissä. Uudistuksen takia kuntien tulee vielä määritellä vuodesta 2024 alkaen kunnallisveroprosentti veroprosentin kymmenyksen tarkkuudella. Tämä tarkoittaa, että kunnan kunnallisveroprosentti 9,36 korotetaan lähimpään kymmenykseen eli jatkossa se on vähintään 9,4. Hallitusohjelmassa on sovittu maapohjan veroprosentin eriyttämisestä yleisestä kiinteistöveroprosentista ja alarajan nostamista vähintään 1,30 prosenttiin.

Raami ja laadittava talousarvio sisältää seuraavat reunaehdot ja tavoitteet:

- Tuloveroprosentti (kunnallisvero) korotetaan veroprosentin kymmenyksen tarkkuudelle ja kiinteistöverossa huomioidaan lakisääteiset korotukset
- Talousarvioon ja suunnitelmavuosille sisällytetään talouden pitkän tähtäimen suunnitelmassa (PTS valtuusto 14.12.2020) sovitut toimenpiteet tai näitä vastaavat toimenpiteet. Samalla PTS-ohjelma otetaan uudelleen tarkasteluun ja päivitetään ohjelma osana talouden tasapainotarkastelua.
- Vuosikatetaso laaditaan talousarvioon ja suunnitelmavuosille niin, että sillä katetaan vuosittain n. 80 % investoinneista. Tavoitteena on lainamäärän kasvua hillitsevä vaikutus. Toimintakatetason olisi tällöin jäätävä n. -62,3 milj. euroon 2024.
- Käytöstä poistuvien ja purettavien kiinteistöjen tasearvojen alaskirjauksia jatketaan jaksottamalla lisäpoistoja huomioiden kumulatiivinen tulosvaikutus.
- Taseeseen toteutettavien investointien taso asetetaan vuoden 2024 osalta enintään 8,0 milj. euroon ja suunnitelmavuosilla yht. 11,5 milj. euroon. Investointitasoa tulee alentaa, mikäli vuosikatetaso ei ole riittävä.
- Toimitilainvestointeja varaudutaan toteuttamaan leasingkohteina n. 19,0 milj. eurolla vuonna 2024 ja suunnitelmavuosina keskimäärin n. 12,0 milj. eurolla.

Talousarvio on kunnanhallituksen käsittelyssä 20.11.2023 ja valtuustossa 11.12.2023.

		muutettu	kehys	ei sis. TE-uudistusta	
	TP2022	Est2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
TOIMINTAKATE	-140 701	-61 664	-62 264	-63 100	-63 600
Kasvu yht. v. Tp/est/ta	6,7 %	-56,2 %	1,0 %	1,3 %	0,8 %
Verotulot	100 115	58 633	57 023	58 873	60 053
Valtionosuudet	43 830	11 211	11 765	10 135	8 776
Rahoitustuotot ja -kulut	1 111	471	-124	0	0
VUOSIKATE	4 355	8 651	6 400	5 908	5 229
Poistot	-6 740	-8 392	-7 275	-7 136	-6 867
ALI- / YLIJÄÄMÄ	-2 369	259	-875	-1 228	-1 638
Nettoinvestoinnit	4 533	8 628	8 000	3 200	4 500
Lisälainanotto (- kasvaa)	6 769	647	-2 297	2 051	2 082
Lainakanta	67 350	66 703	69 000	67 934	65 852
Lainaa / asukas	3 170	3 161	3 248	3 189	3 065
Asukasmäärä	21 243	21 104	21 242	21 303	21 488
KUMULATIIVINEN YLI- / AL	3 685	3 944	3 069	1 841	203

Päätöksen vaikutusten ennakoarviointi: kumulatiivisen tuloksen pitäminen suunnitelmakaudella ylijäämäisenä edellyttää talouden tasapainottamistoimenpiteitä, joilla hallitaan toimintakatteen kasvua.

Päätösehdotus Kunnanhallitus hyväksyy talousarvion 2024 ja taloussuunnitelmavuosien 2025–2026 laadintaohjeet sekä päättää laadittavan talousarvion reunaehdoista ja tavoitteista esityksen mukaisesti.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.